

Velika Kladuša

Uršula Lipovec Čebtron

Velika Kladuša se je na zemljevid **balkanske migracijske poti** umestila leta 2018, odkar je postala ena ključnih postaj ilegaliziranih ljudi na poti proti severu. V mestu s približno 45 000 prebivalci, ki se nahaja na skrajnem severo-zahodu Bosne in Hercegovine, tik ob meji s Hrvaško, se namreč običajno nahaja množica ljudi na poti – tisti, ki čakajo na ugoden trenutek za prečkanje meje in odhod na **game** ter tisti, ki so jih hrvaške oblasti nasilno in protizakonito vrstile nazaj na teritorij Bosne in Hercegovine (glej **push-back**).

Del oseb, ki potuje preko Velike Kladuše, ima dostop do kampa Miral, ki ga vodi Mednarodna organizacija za migracije (IOM). V tem kampu, podobno kot v drugih, so ljudje na poti izpostavljeni neprimernim bivalnim razmeram, pomanjkanju sanitarij in zdravstvene oskrbe. Številnim osebam je dostop do kampa onemogočen (zaradi prezasedenosti ali zaradi različnih arbitrarnih kriterijev, med katerimi je pogosto etnična pripadnost) ali pa tja iz različnih razlogov ne želijo, zato pogosto prenočujejo v zapuščenih zgradbah Velike Kladuše – skvotih, ki si jih zasilno uredijo.

Prisotnost velikega števila ilegaliziranih oseb predstavlja nov mejnik v nenavadni zgodovini Velike Kladuše. Na tem območju je namreč potekala »večstoletna meja« med Osmanskim cesarstvom in Habsburškim imperijem, konstruirana tudi kot meja med Vzhodom in Zahodom. Veliko kasneje, leta 1950 je mesto zaznamovala t.i. Cazinska Buna, edini organizirani kmečki upor v SFRJ proti komunistični oblasti, ki je na tem področju uvajala nepriljubljene ukrepe. Uporu so sledili ostri povračilni ukrepi oblasti, po katerih je bilo območje še desetletja zapostavljano, nekateri njegovi prebivalci pa žrtve diskriminacije (Križišnik Bukić 1993; Križišnik Bukić 2017: 234-235). Tudi v času zadnje vojne v 1990-ih je imela Velika Kladuša nenavadno vlogo, saj je mesto postalo prizorišče oboroženega boja med Muslimani. Fikret Abdić je namreč razglasil t.i. Avtonomno pokrajino Zahodno Bosno in organiziral odpiranje taborišč v Veliki Kladuši, z namenom zapiranja tistih, ki so vzpostavili Avtonomne pokrajine nasprotovali (Brstovšek 2020). Za razumevanje današnje politične realnosti v Veliki Kladuši je danes povedno dejstvo, da je bil Fikret Abdić, potem ko je bil na Hrvaškem prepoznan kot vojni zločinec in obsojen na zaporno kazen, izvoljen za župana Velike Kladuše. To funkcijo opravlja še danes ter tako predstavlja otipljivo kontinuiteto z dogajanjem med vojno (Lipovec Čebtron et al. 2019).

Zgodovinsko obremenjeno in ekonomsko deprivilirano mesto, ki se danes sooča z množico ljudi na poti, postaja prizorišče večplastne tenzije med spontanim **gostoljubjem** lokalnega prebivalstva ter vse bolj restriktivnimi (evropskimi in lokalnimi) politikami, ki ne **kriminalizirajo** le ljudi na poti, temveč tudi vse oblike **solidarnosti** z njimi (Lipovec Čebtron et al. 2019).

5. 3. 2022.

Literatura

Brstovšek, Andrej. 2020. "Še en vojni zločinec bi rad postal politik". *Dnevnik*, 26. 5. 2020.

Križišnik Bukić, Vera. 1993. *Cazinska buna. 1950*. Ljubljana: Samozaložba.

Križišnik Bukić, Vera. 2017. "Kmečko uporništvo kot fenomen komunističnih družb in Cazinska buna leta 1950". V *Leukhup! Kmečko uporništvo v obdobju predmoderne. Zgodovina, vzporednice, (re)prezentacije*. Sašo Jerše, ur. Ljubljana: Slovenska matica, Posavski muzej Brežice i Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, 223-236.

Lipovec Čebtron, Uršula, Tina Ivnik in Eva Fekonja. 2019. "Migracije in gostoljubje. Kriminalizacija gostoljubja v Veliki Kladuši". *Časopis za kritiko znanosti* 47/278: 135-161.